

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

R. P. D. Emerix Decano. Cæsaraugustana jurisdictionis Lunæ 10.
Decembris 1691.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

R. P. D. EMERIX DECANO.

*Cæsaraugustana jurisdictionis
Lunæ 10. Decembris 1691.*

A R G U M E N T U M.

Remissoria denegatur, quoties articuli sunt irrelevantes. Jus visitandi nullo temporis decursu, sive consuetudine contraria præscribitur.

S U M M A R I U M.

- 1 *Observantia equivoca non relevat.*
- 2 *Observantia destruitur ex actibus contrariis, ibi.*
Visitatio nullo temporis decursu præscribitur, ibi.
Episcopus visitat Ecclesias Cathedralis, non obstantibus privilegiis aut consuetudinibus immemorabilibus, ibi.
- 3 *Consuetudo etiam interpretativa, quando est contra juris dispositionem debet esse legitime præscripta.*
Negligentia Episcopi antecessoris, non præjudicat Ecclesie, nec successori, ibi.
Ex sola juris assensu conceditur pro exercitio jurisdictionis, manutentio.

D E C I S I O XXIII.

In signis Regularis Ecclesia B. Mariæ del Pilar, quam san. mem. Sixtus V. post tres resolutiones Rotales firmantes Jurisdictionem Archiepiscopi in Ecclesiam, Monasterium, & Canonicos Regulares; anno 1588. causam ad se avocando, & litem extinguendo, atque inhærendo quibusdam antiquioribus Privilegiis Summorum Pontificum Alexandri III. Innocentii II. Eugenii III. & Clementis VII. ex integro generaliter exemit, & liberavit ab omni ordinaria Jurisdictione, visitatione, & correctione Archiepiscoporum, exceptis dumtaxat concernentibus Curam Animarum, & administrationem Sacramentorum, post tres sententias Rotales declarantes exemptio-

nem suffragari dumtaxat illis personis que verè, realiter, & cum effectu continuatam habitationem haberent intra Claustra Monasterii cum Archiepiscopo lata fuit anno 1620. ad aliud Judicium in Rota vocata per commissionem Jactationis Jactationum super pretenfa Cathedralitate ad instantiam Metropolitanæ Ecclesiæ S. Salvatoris antiquis temporibus pariformiter regularis, & postea ad statum sæcularem reductæ à San. mem. Clem. VIII. in quo obtinuit tres sententias conformes, ac Litteras executoriales, & declaratorias censurarum, & ultimo loco Decreta Apostolica pro illarum confirmatione, & executione quibus omnibus detrectante, seu suspendente Capitulo Ecclesiæ S. Salvatoris indurato corde exhibere debitam paritionem, cum gravi scandalo totius Populi, ac non modico etiam periculo allucijus-publicæ commotionis; San. mem. Clem. X. ad enixas instantias Regis Catholici, ac Reginæ Matris tunc ejus Regnorum Gubernatricis, pro bono pacis, & ad tollendas quascumque dissensiones, & scandala, rem totam composuit mediante Brevi speciali, quo Ecclesiam Beatæ Mariæ redegit ad statum sæcularem, & eam sic redactam, necnon alteram S. Salvatoris invicem perpetuò univit, & incorporavit, itaut quamvis duæ essent materiales Ecclesiæ una tamen Cathedralis, ac Metropolitana Ecclesia nuncuparentur; atque unum, & idem Capitulum efformarent. Verùm ex hoc Brevi, quo sublata fuerunt lites inter ipsas Ecclesias, nova nuper lis germinavit inter Ecclesias, & Archiepiscopatum; Nam novum Capitulum contendens vigore præfatae unionis, & incorporationis fuisse Ecclesiæ S. Salvatoris communicatum Privilegium exemptionis per Sixtum V. concessæ Ecclesiæ B. Mariæ, ac per consequens non subesse Jurisdictioni, & visitationi Reverendiss. Archiepiscopi, capta prius juxtà quemdam Regionis abusu, quasi possessione libertatis in Tribunali Justitiæ Regni, curavit desuper causam Rote committi, à qua tamen sa. mem. Alexandr. VIII. providè præcavendo, ne per spatium litis in ipsa finiendæ per tres sententias conformes, tandiù Capitulum

tulum confoveretur in præfata illicita quasi possessione, illam avocavit, ac Sacræ Congregationi Concilii cum totius Rotæ voto decidendam remisit. Undè subscripto per me duplici dubio; uno scilicet super meritis, & altero super Remissoria, per Capitulum expetita ad probandam observantiam Exemptionis, & utroque hodie proposito, informante tamen super meritis dumtaxat Reverendissimo Archiepiscopo, Domini responderunt, Remissoriam esse denegandam, demandando, quod super meritis, Causa proponatur omninò in tertia post Reges.

1 Fundamentum denegandi Remissoriam irrelevantia materiæ contentæ in tribus articulis ad hunc effectum exhibitis per Capitulum. Primus enim continet, quod Ecclesia Beatæ Mariæ tam antè, quam post declaratam ejus Cathedralitatem, nunquam fuerit per Archiepiscopos visitata, nisi quoad cernentia Curam Animarum, & administrationem Sacramentorum. Ille autem, quatenus percutit tempus præcedens declarationem ipsius Cathedralitatis, ultrò admittitur pro parte Reverendissimi Archiepiscopi, quia tunc vigeat extra controversiam Privilegium Sixtinum, contra cujus formam non licuit Archiepiscopis visitare: quatenus verò percutit tempus subsequens pariter admittitur, & in nihilo confvet intentionem Capituli, quia lis super Cathedralitate, saltem de facto duravit usque ad Bullam sæcularizationis, ut patet ex ejusdemmet sæcularizationis litteris utrinque datis, undè cum ex hac causa Archiepiscopus abstinere potuerit à visitando, imò forsan etiam debuerit ad præcludendam viam majoribus discordiis, & scandalis, nulla valuit adversus ipsum induci observantia, ut tradit Aretin. *consl.* 115. n. 3. Menoch. *conf.* 337. n. 37. Rota *decis.* 364. n. 5. & 6. *coram Buratt. dec.* 204. n. 38. p. 8. *recent.* & *dec.* 290. num. 21. *part.* 18.

2 In secundo ponitur, quod Ecclesia Sancti Salvatoris neque antè, neque post Bullam sæcularizationis Clement. VIII. visitata fuit per Archiepiscopos quoad Capitulum, ac personas, & actus Capitu-

Monacelli Form. Pars II.

lares, sed tantum quoad Curam Animarum, & administrationem Sacramentorum, seu Confraternitates, & alia extrà Capitulum. Verum contrarium apparet ex visitationibus, & ex statutis conditis post sæcularizationem datis in Summario Archiepiscopi num. 1. & 2. quæ, vel sola sufficiunt ad elidendam quamcumque contrariam observantiam, ut notat Bartol. *in l. 2. num. 22. ff. solut. matrim.* Rota *decis.* 2001. num. 22. *part.* 15. & *dec.* 223. num. 13. *part.* 19. *recent.* & nihilominus probatio non relevat, quoniam Jus visitandi nullo temporis decursu in defuetudinem abire valet, juxta *Text. cap. ubi cum ex officio de prescript. & ibi Abb. antiq. n. 4. Panorm. n. 4. Felin. num. 9. Innoc. in cap. venerabili n. 6. ibique Fagnan. n. 23. in fin. de censib. Spad. consil. 135. num. 6. lib. 2. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 4. n. 21. Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 2. n. 50. Cockier de jurisdict. in exempt. part. 4. quest. 23. num. 4. Barbol. de potest. Episcop. part. 3. allegat. 73. n. 4. Rota *decis.* 101. n. 3. & 4. *coram Merlin.* Præsertim respectu Ecclesiarum Cathedralium, quarum visitationem Sac. Concilium Tridentinum Episcopis restituit, & commendavit non obstantibus privilegiis, etiam ex fundatione competentibus necnon consuetudinibus etiam immemorabilibus, Sententiis, concordiiis, & juramentis, ut in *sess. 6. cap. 4. & session. 25. cap. 6. de reform.* Fagnan. *in cap. veniens n. 10. & 11. & sub num. 16. de transact.* Rota *dec.* 207. n. 2. usque ad 7. *coram Dunozet. Jun. dec.* 204. n. 17. & *seqq. p. 7. & dec.* 254. n. 20. & *seqq. p. 19. recent.* cujus quidem Sacri Concilii Decreta dubio procul obtinent in hac Ecclesia, ex dispositione Bullæ ipsius sæcularizationis, præservantis illi omnes præeminentias, ac privilegia præterquam, quæ Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, ac ejusdem Sacri Concilii Tridentini Decretis adversantur.*

3 Tertius Denique tendit ad probandum, quòd post Bullam sæcularizationis Ecclesiæ Beatæ Mariæ ac mutuæ utriusque Ecclesiæ unionis, & incorporationis, neutra visitata fuerit per eosdem Archiepiscopos, nisi in spectantibus ad Curam Animarum, & Sacramentorum admini-

D d fra-

strationem, quodque generaliter Ecclesia Cælaraugustana se semper habuit, ac gesserit pro exempta. Sed recurrit idem defectus irrelevantiæ, quia, quatenus etiam ex hoc contendatur elici observantiam interpretativam, adhuc ista non suffragatur quoniam à die præfata Bullæ secularizationis usque ad hodiernam litem effluerunt pauci anni. Et consuetudo etiam interpretativa, quando (prout hic) est contra Juris dispositionem, debet esse legitime præscripta, ut docent Anton. de Butr. in cap. cum dilectus num. 18. vers. ita, & in quantum de consuetud. Soccin. Sen. conf. 260. n. 19. lib. 2. Rota dec. 13. n. 4. part. 3. coram Put. & dec. 60. n. 11. & 12. p. 11. recent. Ponderando propterea, quod observantia pro majori parte temporis contigit in vita Archiepiscopi antecessoris, cujus negligentia non est apta præjudicium inferre Ecclesiæ, & successori, ut dixit Rota dec. 144. n. 5. coram Coccin. & decif. 342. n. 3. coram clar. mem. Card. Cerro.

4 Et facilius moti fuerunt Domini ad remissionem denegandam, quoniam Capitulum ob prærecentitam apprehensionem quasi possessionis libertatis in Tribunali Laico præbuit impedimentum, ne Reverendissimo Archiepiscopo decerni posset manutentio, quæ alias ex sola Juris assistentia debuisset illi decerni in usu, & exercitio suæ Ordinariæ Jurisdictionis, etiam non confitto de possessione, juxta Text. in cap. cum persone de privileg. in 6. Marefcot. var. resol. lib. 6. cap. 11. num. 1. Addens ad Ludovif. dec. 312. Rot. dec. 346. n. 3. & dec. 506. n. 2. coram Coccin. dec. 536. n. 6. & seqq. coram Duoz. Jun. & in Leodien. Jurisdictionis 15. Martii 1688. S. Etenim coram. bon. mem. Rondino, & in Brixien. Jurisdictionis 5. Junii ejusdem anni S. fin. coram R. P. D. meo Capraya.

Et ita decifum fuit utraque, &c.

EADEM CORAM EODEM.

Veneris 8. Februarii 1682.

ARGUMENTUM.

Episcopus pro-explenda Visitatione habet juris assistentiam in omnibus Ecclesiis

suæ Diocesis. Privilegium exemptionis Ecclesiæ à jurisdictione Episcopi extinguitur per secularizationem, & erectionem in Cathedralem.

S U M M A R I U M.

- 1 Episcopi in Visitatione quaruncunque Ecclesiarum suarum Diocesan habent juris assistentiam. Episcopi visitant Ecclesias Cathedralis, non obstantibus exemptionibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, ibi.
- 2 Unio Ecclesiarum tribuit privilegia pinguiora.
- 3 Privilegium exemptionis extinguitur per mutationem status Ecclesiæ, & num. 4. Privilegium corrumpitur ex defectu intentionis Papæ, ibi.
- 5 Scientia Papæ ubi requiritur certa, & irrefragabilis, non sufficit possibilis, & equivoca.
- 6 Privilegium titulo oneroso concessum, non subjacet revocationi. Privilegium non dicitur onerosum ex solutione facta pro componenda, ibi. Privilegium etiam onerosum resolvitur si contingat extingui ex dispositione legis generalis, ibi.
- 7 Idem est non esse, & non apparere.
- 8 Clausule sublata &c. & Decretum irritans evanescunt cum evanuit privilegium.
- 9 Privilegium concessum Regularibus, evanescit illis sublatis.
- 10 Ex proæmio privilegii rectè desumitur causa finalis concessionis.
- 11 Dictio proinde designat causam ex qua Papa motus fuit ad concedendum.
- 12 Dictio propterea idem designat.
- 13 Exemptio concessa Regularibus, censetur largita ratione vitæ religiose, ceteræ autem causæ dicuntur occasionales.
- 14 Privilegium exemptionis non dicitur preservatum, quoties modificatur per verba hic expressa.